

Рибак О.А., Національна
академія внутрішніх справ

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПАМ'ЯТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ПСИХОЛОГІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Пам'ять є одним із важливих факторів успішності професійної діяльності людини. Вивчення індивідуально- психологічних особливостей пам'яті спеціалістів сприяє глибшому розкриттю загальних закономірностей функціонування професійної пам'яті, розробці методів професійного відбору спеціалістів на підставі врахування їх мнемічних здібностей і подальшому їх професійному становленню.

Події, що відбуваються на сході України, зумовлюють потребу у підготовці фахівців-психологів високої кваліфікації і в цьому зв'язку - вивчення психологічних резервів підвищення їх професійної компетентності. Це зумовлює необхідність дослідження мнемічних процесів у структурі конкретних видів фахової діяльності, зокрема - в діяльності фахівців-психологів Національної гвардії України.

У ряді вітчизняних і зарубіжних досліджень було описано функції, процеси, види пам'яті, її зв'язок з активністю та

пізнавальною діяльністю суб'єкта (Анохін П.К., Бочарова С.П., Виготський Л.С., Житнікова Л.М., Зінченко П.І., Леонт'єв О.М., Ломов Б.Ф., Рубінштейн С.Л., Смірнов А.О.), що сприяло розкриттю продуктивних функцій пам'яті в організації та регуляції діяльності людини, розробці практичних рекомендацій щодо раціональних методів розвитку пам'яті і підвищення рівня засвоєння знань в навчальній діяльності. Вивченню процесів пам'яті у структурі конкретних видів професійної діяльності, зокрема професіогенезу пам'яті курсантів ОВС присвячені праці Землянської О.В., Шапаря В.Б.

Пам'ять - це пізнавальний психічний процес, що полягає в закріпленні, збереженні та наступному відтворенні минулого досвіду, дає можливість його повторного застосування в життєдіяльності людини [1]. Кількісною характеристикою пам'яті, яка характеризує можливість запам'ятовування і збереження інформації, є об'єм пам'яті. У загальній психології об'єм пам'яті визначається як максимальне число одиниць інформації, яку людина може зберегти в пам'яті [1]. Середній об'єм пам'яті дорослої людини дорівнює величині 7 ± 2 одиниці (букв, слів або цифр).

Об'єм пам'яті залежить від особливостей запам'ятовування: при механічному запам'ятовуванні слова, предмети, події, рухи запам'ятовуються у такому порядку, в якому вони сприймалися, без яких-небудь перетворень; осмислене запам'ятовування спирається на розуміння внутрішніх логічних зв'язків між частинами матеріалу.

Механічне запам'ятовування - це запам'ятовування без усвідомлення логічного зв'язку між різними частинами матеріалу (в його основі - асоціації за суміжністю). Дане запам'ятовування спирається на просторову і тимчасову близькість об'єктів запам'ятовування; нескономне, вимагає багатьох повторень. Осмислене запам'ятовування ґрунтується на розумінні внутрішніх логічних зв'язків між окремими частинами матеріалу. Це запам'ятовування продуктивніше за механічне запам'ятовування, вимагає від людини значно менше зусиль і часу, а також є більш дієвим.

Об'єм пам'яті, готовність і точність, швидкість запам'ятовування і забування відносяться до загальних характеристик продуктивності пам'яті.

З метою вивчення обсягу пам'яті як однієї з основних характеристик продуктивності пам'яті курсантів - майбутніх фахівців-психологів НГУ - було проведено емпіричне дослідження. Вибірку склали 9 курсантів чоловічої статі 13 групи першого року навчання факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України (спеціальність «Психологія» ступеня вищої освіти бакалавр). Дослідження проводилося за методикою «Дослідження обсягу логічної та механічної пам'яті».

За результатами аналізу отриманих результатів встановлено, що середнє значення обсягу логічної пам'яті курсантів становить 0,7; механічної - 0,4. Показники обсягу логічної пам'яті курсантів знаходяться у межах від 0,3 до 0,9; механічної - від 0,2 до 0,9. Найвищі показники обсягу логічної пам'яті (0,8-0,9) характерні 4 (44%) опитаним курсантам, механічної пам'яті (0,9) - одному курсанту (11%). Звертає на себе увагу той факт, що в групі є курсант, який має найвищий коефіцієнт обсягу механічної пам'яті серед одногрупників (0,9), що значно вищий за коефіцієнт його логічної пам'яті (0,3).

Відповідно до отриманих індивідуальних результатів було визначено рівні розвитку пам'яті курсантів(див. таблицю).

Таблиця

Рівні розвитку логічної і механічної пам'яті курсантів

	Низький	Середній	Високий	Надвисокий
Логічна пам'ять	-	4 (44%)	4 (44 %)	1 (11%)
Механічна пам'ять	1 (11%)	6 (67%)	1 (11%)	1 (11%)

Згідно із даними, представленими у таблиці, 4 (44%) опитаних мають високий рівень розвитку логічної пам'яті, 4 (44%) - середній рівень розвитку логічної пам'яті; 6 (67%) - середній рівень механічної пам'яті. Надвисокий рівень логічної пам'яті має 1 (11%) курсант; надвисокий рівень механічної пам'яті - 1 (11%) курсант. Низький рівень розвитку механічної пам'яті характерний для 1 (11%) курсанта. Низький рівень розвитку логічної пам'яті у жодного курсанта не зафіксований.

Зважаючи на те, що у навчальній групі навчаються курсанти після закінчення загальноосвітніх навчальних закладів, а також після проходження строкової служби у військових частинах Збройних Сил України, Національної гвардії України, було виділено дві категорії курсантів (курсанти-контрактники, курсанти з числа цивільної молоді) та проаналізовано отримані результати (див. мал.).

Мал. Обсяги механічної та логічної пам'яті курсантів різних категорій

Із діаграми видно, що середні значення показників механічної пам'яті курсантів-контрактників і курсантів з числа цивільної молоді однакові (0,5), та відповідають середньому рівню її розвитку. Коефіцієнт логічної пам'яті курсантів з числа цивільної молоді вищий (0,8), ніж у курсантів-контрактників (0,6). Потрібно звернути увагу на те, що у курсантів-контрактників показники обсяги логічної та механічної пам'яті значно не відрізняються (0,6; 0,5) та відповідають середньому рівню. У курсантів з числа цивільної молоді логічна пам'ять (0,8) високого рівня, механічна пам'ять (0,5) - середнього рівня.

Таким чином, рівень розвитку логічної пам'яті курсантів - високий, а механічної пам'яті - середній. Обсяги логічної та механічної пам'яті курсантів-контрактників не відрізняються, на відміну від курсантів з числа цивільної молоді, у яких обсяг логічної пам'яті вищий за механічну.

Отримані результати дозволяють сформулювати практичні рекомендації для покращення продуктивності пам'яті

курсантів-психологів, дотримання яких сприятиме підвищенню рівня успішності в навчанні, а також подальшому становленню як психолога-професіонала Національної гвардії України.

Список використаних джерел

1. Максименко С.Д. Загальна психологія : навч. посібник / С.Д. Максименко. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 272 с.